

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БОРОДІН Артем Олександрович

УДК 725.24

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ МАСОВОГО ТИПУ**

18.00.02 – архітектура будівель та споруд

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському національному університеті будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник:

доктор архітектури, професор,

СОЧЕНКО Віктор Іванович,

Київський національний університет будівництва і архітектури,

професор кафедри основ архітектури та архітектурного проектування.

Офіційні опоненти:

доктор архітектури, професор,

БЕНАЇ Хафізулла Амінулович,

Донбаська національна академія будівництва та архітектури,

декан архітектурного факультету, завідувач кафедри архітектури.

кандидат архітектури,

КНИШ Валерій Іванович,

ТОВ «Український центр інжинірингу, маркетингу і менеджменту»,

директор

Захист відбудеться «21» лютого 2013 року о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.056.02 при Київському національному університеті будівництва і архітектури за адресою: 03680, м. Київ, Повітрофлотський пр., 31.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету будівництва і архітектури: 03680, м. Київ, Повітрофлотський пр., 31.

Автореферат розісланий «21» січня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. В. Товбич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Банківська система України в умовах сучасних економічних відносин відіграє дуже важливу роль в зростанні добробуту держави та якості життєдіяльності суспільства. Структура банківської системи України знаходиться в постійному динамічному розвитку. З'являються нові банки, вводяться нові операції, розширюється їх спектр, удосконалюється обслуговування клієнтів.

Задля високої конкурентоспроможності кожний банк намагається забезпечити найзручніше комплексне обслуговування для населення, підприємств та організацій, як тих хто вже користуються їхніми послугами, так і для потенційних клієнтів, які можуть бути залучені до обслуговування в майбутньому. Для цього банки розвивають мережу масових банківських установ – філій, тим самим забезпечуючи максимальне наближення своїх послуг до клієнтів, модернізують обладнання, а також поліпшують їх візуальний вигляд, приділяючи підвищену увагу естетизації зовнішнього та внутрішнього простору установ. Ведуть постійну роботу по запровадженню нових інструментів, методів та способів обслуговування своїх клієнтів.

Проте, аналіз існуючого положення і тенденцій розвитку сучасних банків та їх мережі в Україні виявив ряд притаманних їм архітектурно-планувальних недоліків. Більша частина банківських установ масового типу в Україні розміщується в орендованих приміщеннях, які функціонально-технологічно недостатньо пристосовані до ведення банківської діяльності, мережа банківських філій в містах формується стихійно, склад і площі приміщень не в повній мірі відповідають обсягу і типу операцій, що виконуються в них. Архітектурно-планувальні, функціонально-технологічні рішення та технічне обладнання банківських установ масового типу не достатньо забезпечують надійне збереження цінностей, безпечне проведення банківських операцій, як з клієнтами в операційно-касових залах, так і при виконанні інкасації грошових та інших банківських цінностей, на що вказують багаточисельні публікації в пресі з приводу великої кількості пограбувань філій різних банків, що почастишали за останні роки.

Актуальність теми. На 1 січня 2012 року в Україні зареєстровано 176 банків різних форм власності та видів діяльності, що займаються всебічним обслуговуванням різних груп населення, підприємств та організацій. Найбільші з них Ощадний банк України, Приватбанк, Райффайзен Банк Аваль, Надра, Укрсоцбанк та інші. Всі ці найкрупніші мережеві банки ще формують мережу своїх підрозділів – представництв, відділень, філій у більшості населених місць країни. Ці найкрупніші банки України займають 65% мережі відділень і філій банківських установ в цілому в банківській системі України. Нині в Україні для масового обслуговування населення існує близько 21,5 тис. банківських підрозділів різного типу. На даний час найбільш розгалужену мережу філій має Ощадний банк. Станом на 01.03.2012 р. обслуговування населення в Україні займається 240 районних відділень та 5667 філій Ощадбанку, де працює понад 30 тис. банківських співробітників.

Мережа установ Ощадбанку та їх архітектурно-планувальні рішення формувались ще за часів Радянського Союзу, на основі тогочасних вимог до формування мережі і принципів функціонально-планувальної організації масових типів банківських установ. З того часу стан філій Ощадбанку, здебільшого, залишився в тому ж есте-

тично-технічному стані, який не в повній мірі відповідає сучасним вимогам організації масового банківського обслуговування. Не дивлячись на те, що в сучасній Україні Ощадбанк має велике соціально-економічне значення, постійно веде роботу по реорганізації своєї мережі та підтримується на державному рівні, він має застарілі форми функціонально-організаційної та архітектурно-планувальної структури своїх підрозділів, які вже не можуть ефективно конкурувати з сучасно оснащеними філіями інших банків. Тому саме на його прикладі базувалося дане дисертаційне дослідження.

З огляду на тенденції розвитку банківської системи в Україні, Ощадбанком розроблена стратегія розвитку на 2012-2015 роки в якій визначені стратегічні напрямки подальшого розвитку його структури на основі широкого впровадження сучасних банківських технологій та продуктів, як основи підвищення операційної ефективності та забезпечення стійкого зростання банківських послуг у довгостроковій перспективі. Стратегією, зокрема, зазначено, що ключовим завданням для ощадбанку є модернізація інфраструктури та інтенсивний розвиток каналів продажів: регіональної мережі, контакт-центрів, альтернативних каналів надання банківських послуг (Інтернет, банкомати), впровадження уніфікованого формату та типу філій для масового обслуговування населення та формування оптимальної структури регіональної мережі відповідно до завдань розвитку банку, з урахуванням технологічних та фінансових можливостей.*

Аналіз літературних джерел за темою дослідження виявив, що за останні роки в Україні опубліковано цілий ряд книг, статей та наукових праць в яких банківська справа розглянута з точки зору організації, економіки та реструктуризації банківських установ на сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої країни. В той же час, питання щодо функціонально-планувальної організації та проектування банківських установ масового типу в сучасних науково-практичних працях розглянуті поверхнево, а ті дослідження, що виконувалися ще за часів Радянського Союзу, потребують доопрацювання, оскільки значна частина існуючого науково-теоретичного матеріалу не відповідає сучасним тенденціям розвитку банківських послуг та новітньому рівню обслуговування, що висувуються до сучасних банківських установ масового типу.

Недостатня поглибленість та застарілість науково-практичних досліджень функціонально-планувальної організації сучасних банківських установ масового типу підтверджує актуальність даної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження пов'язана з планом науково-дослідної роботи кафедри основ архітектури та архітектурного проектування Київського національного університету будівництва і архітектури та відповідає основним напрямкам «Концепції розвитку архітектури України», розробленої Українською академією архітектури.

Мета дослідження – розробка комплексного підходу до функціонально-планувальної організації сучасних банківських установ масового типу та формування їх мережі.

---

* Режим доступу [електронний ресурс]:

http://www.oschadnybank.com/uploads/Presentation_28.12.11.pdf.

Завдання дослідження:

- коротко розглянути історію розвитку та формування кредитно-фінансової діяльності та банківських установ;
- провести аналіз вітчизняної та закордонної практики проектування і будівництва банківських установ масового типу та виявити прогресивні тенденції їх розвитку;
- узагальнити сучасний стан існуючої мережі банківських установ масового типу в крупних та крупніших містах України ;
- виявити функціонально-технологічні вимоги до сучасних банківських установ масового типу;
- розробити принципи функціонально-планувальної організації сучасних банківських установ масового типу та методичні засади розвитку їх архітектурної типології і модернізації існуючої мережі;
- на основі розроблених принципів виконати серію архітектурно-проектних рішень сучасних банківських установ масового типу для різних умов міської забудови та способів обслуговування.

Об'єктом дослідження є банківські установи масового типу – відділення та філії банків для міської забудови.

Предмет дослідження – функціонально-планувальна організація банківських установ масового типу.

Межі дослідження. Дослідженням охоплені лише ті типи банківських установ, які займаються безпосереднім обслуговуванням населення, підприємств і організацій та є найбільш масовими в забудові сучасних міст – відділень і філій в крупніших і крупних містах України, оскільки саме в цих типах банківських установ більш гостро стоїть питання раціонального співвідношення кількісних і якісних параметрів – комфорту, естетики, рентабельності та доцільності їх функціонально-планувальної організації.

Методика і методи дослідження. Методологічною основою дослідження є комплексний підхід при вирішенні поставлених задач від загальних питань до часткових в наступній послідовності: “постановка задачі – аналіз – синтез”. Дослідження базувалося на методі критичного аналізу літературних джерел, наукових досліджень та нормативних документів, вітчизняного та закордонного досвіду архітектурного проектування будівель та приміщень банківських установ масового типу; методі натурального обстеження функціонально-планувальних рішень існуючих банківських установ; синтезі отриманих результатів та методі експериментального проектування сучасних функціонально-планувальних структур масових типів банківських установ з врахуванням розвитку нових банківських послуг та установ масового обслуговування клієнтів.

Наукова новизна отриманих результатів. Вперше визначена і сформульована сукупність наукових положень, рекомендацій та принципів щодо формування та розвитку сучасних функціонально-планувальних та архітектурно-просторових структур банківських установ масового типу. Завдяки саме такому, проведеному вперше, комплексному аналітичному розгляду питань розвитку функціонально-планувальної організації сучасних банківських установ масового типу та формування їх мережі, з врахуванням нових методів надання банківських послуг в сучасних соціально-

економічних умовах, отриманні наступні результати:

- визначені особливості формування функціонально-планувальної та об'ємно-просторової організації сучасних банківських установ масового типу в міській забудові;
- сформульовані принципи подальшого розвитку функціонально-планувальної організації сучасних банківських установ масового типу та уточнені засади формування їх мережі;
- запропоновано номенклатуру архітектурно-проектних рішень банківських філій для масового обслуговування населення та рекомендації по їх розміщенню в міській забудові.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в результаті дослідження принципи функціонально-планувальної організації банківських установ масового типу та номенклатура архітектурно-проектних рішень можуть бути використані в реальному та навчальному архітектурному проектуванні, а також при складанні програм-завдань на їх проектування; вибору оптимальних параметрів об'єктів, що проектуються; при коригуванні та розширенні діючих нормативних документів та підготовці відповідних публікацій і методичних посібників щодо проектування будівель та приміщень банківських установ масового типу та при формуванні їх мережі в містах України.

Результати наукових досліджень та методичні рекомендації були використані в реальному та навчальному проектуванні банківських установ масового типу, що підтверджується 5 актами впровадження. Матеріали дисертації були використані при розробці архітектурно-проектних рішень нових об'єктів АТ «Ощадбанк», «Укрсиббанк» та АКБ «Індустріалбанк», в навчальному процесі підготовки студентів-архітекторів з дисциплін «Архітектура будівель та споруд» у Київському національному університеті будівництва і архітектури (КНУБА) та Придніпровській державній академії будівництва та архітектури. (ПДАБА).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались на I науковій конференції молодих вчених Українського зонального науково-дослідного проектного інституту по цивільному проектуванню (ВАТ «КиївЗНДІЕП», 2003 р.) та на чотирьох науково-практичних конференціях Київського національного університету будівництва і архітектури (КНУБА, 2003-2006 рр.)

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 7 статтях в наукових фахових виданнях КиївЗНДІЕП, КНУБА, ПДАБА та ХДАДМ.

Особистий внесок здобувача. Особисто автору в 2 статтях, що написанні в співавторстві (№№ 3 та 4 списку опублікованих праць) належить формування принципів розвитку функціонально-планувальних та об'ємно-просторових структур філій Ощадбанку та визначення напрямів подальшого розвитку та вдосконалення існуючої мережі Ощадбанку.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків за результатами дослідження, списку використаних літературних джерел. Текстова частина дисертації складає 123 сторінки; графічна – 35 ілюстративно-аналітичних аркушів. Список використаних літературних джерел містить 132 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтована актуальність теми, наведений зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначені мета, завдання, об'єкт, предмет, межі, методи та методика дослідження, наведена наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, а також відомості про їх апробацію та публікації здобувача за темою дисертації.

У **Першому розділі** – «**ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ**» – на основі аналізу літературних джерел досліджується історичні етапи розвитку банківської справи, розвиток типології банківських установ та їх мережі. Проводиться аналіз сучасного стану мережі банківських установ в містах України та дослідженість питань формування архітектури сучасних банківських установ масового типу, виявляються основні принципи її формування для різних видів банків. На основі натурного обстеження і вивчення проектних матеріалів досліджується вітчизняний та закордонний досвід проектування і будівництва будівель банківських установ різного типу. Визначаються прогресивні тенденції подальшого розвитку типології банківських установ та принципів подальшого формування їх мережі на основі розвитку новітніх інформаційних технологій.

Наукові дослідження з архітектурно-містобудівних аспектів формування банківських установ проводились ще за часів Радянського Союзу, але нині вони багато в чому вже застаріли і не відповідають новим вимогам щодо проектування та будівництва, а також тенденціям подальшого розвитку сучасних банківських установ і значним розширенням їх функціонально-експлуатаційної діяльності в нинішній Україні. Так в 1975 р. в Москві були видані вказівки “О нормах проектирования зданий и помещений государственных трудовых сберегательных касс”. А в 1978 р були опубліковані нормалі “Учреждения госбанка и сберкасы”, які були підготовлені ЦНДІСТП видовищних, спортивних та адміністративних будинків та споруд ім. Б.С. Мезенцева. В 1981 р. в Москві було захищене дисертаційне дослідження М.Н. Григоряна на тему “Принципы проектирования кредитно-финансовых учреждений (банки и сберкасы)”. Але на сьогоднішній день ці дослідження багато в чому застаріли, так як змінилася організаційна структура банківських установ у зв'язку зі змінами в соціально-економічних відносинах та широким використанням інформаційних технологій зі значним розширенням діяльності банківських установ

За останні роки в Росії були захищені дисертаційні дослідження, які підіймали питання принципів формування архітектурно-планувальних та об'ємно-просторових рішень будівель банків – це дослідження Гельфонд Г.Л. «Особенности формирования архитектуры зданий и комплексов банков» (1996 р.) та Шахової І Є. «Архитектурно-планировочные принципы формирования зданий банков» (2002 р.). Основний акцент в цих дисертаціях зроблений на принципах архітектурного формування великих будівель банківських установ (центрального офісів, регіональних представництв, великих відділень), а питання архітектурного формування масових типів банківських установ – відділення і філії, розглянуті лише фрагментарно.

Слід зазначити, що книг або посібників, в яких були б комплексно розглянуті питання архітектурного проектування будівель банківських установ різного типу в

Україні немає. В той же час існує цілий ряд публікацій інформаційного характеру про окремі проекти банківських будинків, що розроблені як в Україні, Росії, так і в інших країнах світу.

Історично, з появою грошей, як універсального засобу розрахунку на ринку готової продукції, виник грошовий промисел. Люди, що займалися цим промислом, виконували в суспільстві функції подібні до тих, які виконують сучасні банки: позичання грошей під відсотки, обмін грошей тощо. Справжні кредитно-фінансові установи, що відповідали сучасному поняттю, з'явилися ще за 500 років до Різдва Христа в Древній Греції та отримали подальший розвиток в Стародавньому Римі. Що стосується України, то розвиток кредитно-фінансової діяльності на її території почався з виникненням Давньоруської держави – Київської Русі. Подальший розвиток банківської справи в Україні продовжився коли вона вже входила до складу Російської Імперії у XVII-XIX століттях.

В соціально-економічних умовах, що існують нині в Україні, мережа банківських установ різних видів і типів, становить в цілому єдину структуру – банківську систему, управлінням якою, визначенням її основних напрямків розвитку та головних пріоритетів бере на себе держава.

Кожен банк в Україні намагається забезпечити найзручніше комплексне обслуговування населення, підприємств та організацій. Комерційні банки, діяльність яких зосереджена на розвитку роздрібних банківських послуг та комплексному обслуговуванні фізичних осіб, прагнуть максимально розвивати мережу своїх підрозділів – представництв, відділень, філій, пунктів обслуговування і самообслуговування. Архітектурна типологія банківських установ в сучасному банківському бізнесі має свої особливості, які відповідають функціонально-організаційній структурі того чи іншого підрозділу. Найбільш розповсюдженими підрозділами банківських установ є філії, які є об'єктами масового обслуговування клієнтів. Це низові елементи в системі будь-якого комерційного банку, основна задача яких – виконання роздрібно-операційно-касового обслуговування населення і підприємств від імені банку, якому вони належать. На наступному ступені в організаційній структурі, існують відділення, на які крім операційно-касового обслуговування корпоративних клієнтів покладається адміністративний нагляд за мережею філій в регіоні, місті або його адміністративному районі.

Аналіз існуючого стану мережі банківських установ в містах України показав, що в основному вона формується стихійно. Основним чинником відкриття в тому або іншому районі, місті, регіоні нового відділення або філії, для будь-якого комерційного банку, є, перш за все, економічна доцільність, наявність в зоні територіального впливу філії потенційних клієнтів (їх передбачувана кількість), які надалі притягнуться для банківського обслуговування в цій структурній одиниці банку. В умовах сучасних соціально-економічних відносин кожен банк, залежно від своїх можливостей, економічної доцільності і напрямів діяльності, самостійно визначає стратегію розвитку мережі, кількість і величину своїх відділень і філій в тому або іншому регіоні, місті, районі.

Що стосується мережі Ощадбанку, то його районні відділення найчастіше розташовуються в центрі адміністративних районів або в структурі громадських центрів житлових районів. Філії Ощадбанку розміщуються в торгово-громадських

центрах та забудові житлових мікрорайонів і кварталів в перших поверхах житлових і громадських будівель. В цілому, мережа Ощадного банку, в структурі, наприклад Києва та Дніпропетровська, має найбільшу кількість установ в порівнянні з іншими мережевими банками. За даними на 01.01.2012 р. в м. Києві діє 10 районних відділень (при 10 адміністративних районах), що керують районними мережами філій і 171 філій, які ведуть масове операційно-касове обслуговування 2621,7 тис. чоловік населення міста. Таким чином при чисельності населення в м. Києві в 2621,7 тис. жителів на одну філію Ощадного банку доводиться в середньому 15,33 тис. жителів. В м. Дніпропетровську мережа Ощадного банку має дещо інші структурні і чисельні параметри. Міську мережу філій контролюють 2 укрупнених міжрайонних відділення (за наявності 8 адміністративних районів) і 76 філій при населенні Дніпропетровська в 1080,8 тис. чоловік. Тобто в Дніпропетровську на одну філію в середньому доводиться 14,22 тис. населення. В цілому мережа та розміщення установ Ощадного банку в структурі Києва та Дніпропетровська незмінні ще з радянських часів та мають матричну структуру, яка рівномірно покриває всю територію міст.

Різноманітні типи сучасних банківських установ, залежно від їх спрямованості і організаційної структури в них, мають між собою значні якісні і кількісні відмінності (матеріально-технічна база, розміри приміщень, якість архітектури, місце розташування в структурі міста). Завдяки цьому, банківські установи масового типу в містах значно відрізняються одна від одної.

Аналіз архітектурно-проектних рішень існуючих банківських установ масового типу, а також натурні обстеження відділень і філій Ощадбанку показали, що їм властиві функціонально-планувальні та технологічно-технічні недоліки. Наприклад, склад і площі їх приміщень часто не виправдано зменшені або навпаки значно завищені. Спостерігається різний склад і площі приміщень у відділеннях і філіях Ощадбанку з однаковим обсягом робіт. Багато існуючих філій Ощадбанку за своїми архітектурно-будівельними характеристиками (місткість, площа, склад приміщень) не відповідають обсягам операцій, які в них виконуються. З огляду на сучасні пріоритети розвитку сфери банківських послуг, можна стверджувати, що багатьом існуючим на даний момент філіям Ощадбанку притаманні наступні недоліки: застаріла типологія філій, застарілі функціонально-планувальні рішення в існуючих філіях, недостатня захищеність філій, кількісні показники площ приміщень не відповідають потребам, в планувальних рішеннях невраховані можливі новітні методи обслуговування, філії обладнанні застарілим технічним устаткуванням, філії мають невиразне репрезентативне оформлення.

Оскільки намагання досягти європейських стандартів обслуговування своїх клієнтів є основною метою подальшого розвитку Ощадбанку, виникає потреба всебічного оновлення та регенерації мережі його підрозділів, яка повинна полягати у впровадженні новітніх методів надання послуг, нових функціонально-технологічних структур, архітектурно-планувальних рішень, дизайну приміщень, що дозволить вивести мережу філій Ощадбанку на сучасний рівень банківського обслуговування.

Вивчення літературних джерел з питань розвитку банківської системи дозволило виявити прогресивні тенденції в питаннях організації сучасних банківських установ та навести основні напрями подальшого розвитку мережі Ощадбанку. У результаті розвитку інформаційних технологій та все більш широкого їх використання, як клі-

ентами, так і банками, виникла поступова зміна ролі банківських установ в системі масового обслуговування клієнтів. Від колишнього пасивного операційно-касового обслуговування вони переходять на активну консультаційно-збутову роль. Крім того, комерційні банки бажаючи скоротити витрати на утримання мережі своїх філій йдуть на скорочення обсягів безпосередніх контактів банківських працівників з клієнтом шляхом автоматизації обслуговування та стимулювання самообслуговування.

У зв'язку з розвитком нових інформаційних технологій, почалася робота з реструктуризації мережі філій Ощадбанку, яка повинна забезпечити впровадження практики укрупнення регіональних управлінь на основі переходу від діючого адміністративно-територіального розділення до розділення за великими економіко-географічними зонами країни та переходу від трьохрівневої на дворівневу систему управління. Крім того, планується широкомасштабне впровадження новітніх методів дистанційного і автоматичного обслуговування населення міст.

Розвиток технологічної бази підрозділів Ощадбанку здійснюється з урахуванням перспективності конкретних відділень або філій банку з погляду пріоритетних напрямів розвитку сучасної економіки та бізнесу. В основу подальшого розвитку структури своїх підрозділів Ощадбанком закладені широкомасштабні маркетингові дослідження і грамотний менеджмент.

З огляду на прогресивні тенденції розвитку банківської системи України, реструктуризація та модернізація мережі Ощадбанку в найближчій перспективі, на нашу думку, повинна виконуватися шляхом модернізації існуючих філій паралельно з будівництвом нових типів ощадбанківських установ – філій самообслуговування та впровадження в існуючих філіях залів або зон самообслуговування.

На основі комплексного дослідження прогресивних тенденцій розвитку банківських установ були розроблені загальні принципи формування структури мережі масових типів установ Ощадбанку, які пов'язані з містобудівною структурою різних населених місць України.

У Другому розділі – **«ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА УСТАНОВ ОЩАДБАНКУ МАСОВОГО ТИПУ»** - на прикладі Ощадбанку розглядаються фактори, що впливають на формування функціональної і архітектурно-планувальної структури банківських установ, а також приводяться розрахункові площі основних приміщень, які визначені шляхом експериментального проектування. На основі ергономіки та функціонально-технологічної структури визначається доцільна організація робочих місць, функціонально-планувальні вирішення приміщень, приводяться рекомендації складу і площ приміщень банків масового типу для використання в реальному архітектурному проектуванні.

Функціонально-технологічний взаємозв'язок приміщень, організаційна структура та архітектурно-планувальне рішення банківських установ різного типу мають свої специфічні особливості. Тому, для вибору більш доцільних функціонально-планувальних рішень банківських установ слід чітко визначити технологічно-організаційні особливості, що притаманні даному типу банків, розділити об'єкт на функціональні елементи різного рівня, визначити функціонально-технологічні зв'язки між ними та всередині них, фактори, які впливають на формування функціональних зв'язків та синтезувати рішення, що буде оптимальним для даних умов.

Кожний тип банківської установи має свої особливості формування функціона-

льно-планувальної структури в залежності від завдань, що покладаються на неї та місця, яке вона займає в загальній організаційній структури банку. Виходячи з функціонально-технологічних завдань, що виконує та чи інша банківська установа, з врахуванням організаційної структури і чисельності працюючих в ній, формується склад її приміщень та функціонально-планувальна структура (рис. 1).

Банківські філії як об'єкт архітектурно-будівельного проектування повинні відповідати, в першу чергу, технологічним вимогам до них. Тому базисом для формування функціонально-планувальної структури будь-якої банківської установи являються, по-перше, технологічні процеси, що відбуваються в ній під час роботи, кількість працюючих та обсяги і типи операцій. Вивчивши нормативні вимоги до проектування банківських установ, досвід проектування різних типів банківських установ, було виділено три основних технологічних процеси, що мають вплив на формування функціонально-планувальної організації.

Вже виходячи з технологічних процесів, для безпечного функціонування та здійснення операцій, ощадбанківські установи планувально поділяються на три функціональні зони:

- зона банківських операцій з клієнтами;
- зона внутрішньобанківських безготівкових операцій;
- зона зберігання банківських цінностей.

Перша і друга зони, друга і третя зони мають безпосередній функціонально-технологічний взаємозв'язок, а перша і третя ніякого функціонально-технологічного взаємозв'язку не мають, чим забезпечується ізоляція клієнтів від місць зберігання банківських документів і цінностей, а також від можливості спостереження сторонніми особами за маршрутами переміщення грошей усередині банківської будівлі.

Для отримання ефективного функціонально-планувального рішення банківської установи будь-якого типу, приміщення слід групувати і взаємно компоувати на основі вимог функціонально-технологічної доцільності, функціонального зонування, зручності обслуговування клієнтів, безпечності зберігання цінностей і обслуговування клієнтів, скорочення шляхів руху клієнтів і транспортування цінностей, виключення перетинання різних технологічних процесів, безпечного проведення операцій з інкасації.

Для різних типів банківських установ існують різні вимоги формування їх функціонально-планувальних структур і функціонального зонування. В ході дослідження було визначено, що формування функціонально-планувальних структур і складу груп приміщень різних типів банківських установ відбувається з врахуванням наступних факторів – типу банківської установи, її організаційної структури та обсягу банківських операцій, що проводяться в ній.

Вивчивши штатні розписи деяких філій Ощадбанку, які були надані керівництвом банку в Дніпропетровській області, а також провівши натурні обстеження, було виявлено, що в установах Ощадбанку існує наступна номенклатура робочих місць операційних працівників, які ведуть безпосереднє обслуговування клієнтів в операційному залі: контролер-касир, бухгалтер-контролер, старший контролер-касир, касир-комунальних послуг, касир-обміну валют.

Раціональна організація робочих місць, оптимальні зв'язки між різними робочими місцями і групами робочих місць визначає ефективність роботи всієї банківської

установи. Розстановка і форма меблів та спеціального технічного устаткування є найважливішим елементом інтер'єрів сучасних банківських установ. Тому проектування меблів і устаткування для сучасних банківських установ виконується за принципами ергономіки.

Проаналізувавши сучасний стан мережі банківських установ масового типу, їх нормативну та проектну базу, виявивши тенденції їх подальшого розвитку, можна стверджувати, що подальше вдосконалення функціонально-планувальної організації банківських установ масового типу слід вести за трьома основними напрямками:

- підвищення рівня захищеності від кримінальних посягань на банківські установи (безпека);
- оптимізація функціонально-планувальних рішень (економічність);
- розробка проектних рішень, що відповідають сучасним вимогам до банківських установ та враховують тенденції подальшого розвитку (прогресивність).

Банківські установи масового типу слід розглядати як структуру, що складається з певного набору функціонально-планувальних елементів, до складу яких входять приміщення об'єднані за технологічною ознакою – операційно-касового залу (зона клієнтів, зона операційних працівників), залу автоматичного самообслуговування, групи приміщень адміністративно-побутового призначення, групи приміщень касового вузла. Таке розділення на групи приміщень є оптимальним для функціонально-планувальної організації даного типу банківських установ.

Операційно-касові зали являються композиційним ядром архітектурно-планувального рішення та головним елементом всієї функціонально-технологічної структури будь-якої банківської установи. Вони являються перехрестям всіх основних технологічних процесів, що відбуваються в банківських установах. В світовій практиці проектування банківських установ існує дві форми поєднання операційного залу з іншими приміщеннями банківської установи – вбудований операційний зал, прибудований операційний зал.

Проаналізувавши існуючі архітектурно-планувальні рішення операційних залів ошадбанківських установ та чинники, які впливають на визначення їх параметрів, було визначено, що більш доцільним типом операційного залу для використання в масових типах банківських установ є операційний зал об'єданого типу та двобічною формою поєднання клієнтської зони з зоною банківських працівників. Однак, слід зазначити, що планувальне роз'єднання операційного та касового залів більш доцільне з точки зору дотримання функціонально-технологічних вимог до банківських установ. Роз'єднання різних за функціями робочих груп сприяє більш безпечному функціонуванню установи та більш зручній організації обслуговування клієнтів.

Шляхом експериментального проектування були визначені оптимальні планувальні рішення операційних залів. При розрахунку загальної площі операційного залу на одного операційного працівника потрібно брати щонайменше 6 м глибини приміщення. Таким чином, визначаємо, що мінімально на одного обліково-операційного працівника необхідно 12 м² загальної площі приміщення операційного залу об'єданого типу, з якої 5-6 м² це площа зони банківських працівників і 6-7 м² це зона перебування клієнтів. Максимальною глибиною залу відносно світлопропускаючих конструкцій є 12 м. Це в першу чергу викликано необхідним рівнем природного освітлення в робочій зоні. В такому випадку загальна площа операційного за-

лу буде 24 м² на одне робоче місце біля бар'єру із яких зона банківських працівників визначається з розрахунку 7-9 м² на одного працівника, а зона перебування клієнтів 15-17 м² на одне робоче вікно в операційному залі.

В результаті по-елементного експериментального проектування була визначена і рекомендована до використання зведена таблиця складу і площ приміщень установ Ощадбанку масового типу з урахуванням існуючих техніко-економічних і санітарно-гігієнічних вимог, що пред'являються до експлуатаційних характеристик сучасних банківських установ.

Запропонований склад і площі приміщень використані при подальшій розробці серії архітектурних проектів, із застосуванням уніфікованих рішень основних функціонально-планувальних і конструктивних елементів банківських установ масового типу з різними технологічно-організаційними завданнями.

У третьому розділі – «ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ УСТАНОВ ОЩАДБАНКУ МАСОВОГО ТИПУ» - основну увагу приділено напрямкам подальшого розвитку банківських установ масового типу на прикладі Ощадбанку. Сформульовані архітектурні основи формування банківських установ масового типу, функціонально-технологічна організація яких базуються на принципах безпечного зберігання коштовностей та впровадження сучасних методів обслуговування різних груп клієнтів.

Робота будь-якого банку полягає в досягненні кінцевої мети – максимального прибутку, при безпечному і комфортному функціонуванні під час здійснення банківських послуг. В сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку банківських послуг, динамічного розвитку інформаційних технологій досягнення цієї мети неможливе без постійної оптимізації складу, структури та способів надання послуг банківськими установами.

Ощадбанк має доволі складну загальну організаційну структуру, на розвиток якої має вплив багато факторів. Вона має бути організована чином, щоб досягти найбільш ефективного функціонування та взаємозв'язку своїх елементів. Оскільки комплексний підхід до проектування архітектурних об'єктів полягає в визначенні основних визначальних факторів, що в тій чи іншій мірі впливають на якість архітектурного, функціонально-технологічного, конструктивного та інших рішень об'єкту проектування. Беручи банківські установи масового типу, як об'єкт дослідження, можна стверджувати, що на їх розвиток, на їх функціонально-технологічні, архітектурно-планувальні і об'ємно-просторові рішення впливають наступні фактори: функціонально-технологічні вимоги до банківських установ, містобудівні умови, соціально-економічний та фінансово-промисловий розвиток регіону, науково-технічний прогрес.

Всі перераховані вище фактори мають безпосередній вплив на розвиток Ощадбанку, як всієї його організаційної структури загалом, так і окремих його підрозділи. В ході дослідження визначено, що під впливом цих факторів, постійно змінюються кількісні і якісні характеристики Ощадбанківських установ масового типу.

На фоні якісних змін в банківській системі України за останні роки, стало очевидним, що задля підвищення конкурентоспроможності, мережа установ Ощадбанку потребує скорішої реструктуризації та модернізації з подальшим розвитком мережі на основі комплексного підходу, який би допоміг синтезувати науково-технічні, со-

ціально-економічні та інші досягнення. У роботі пропонується при розробці проектів модернізації Ощадбанківських установ в містах і населених пунктах комбіновано використовувати три основні напрями комплексного розвитку:

- технічно-естетична модернізація;
- реконструкція з технічним переобладнанням та зміною функціонально-планувальної і об'ємно-просторової структури;
- нове будівництво приміщень та будівель нового типу, що повністю відповідають сучасним вимогам щодо банківських установ (якщо не можлива або недоцільна реконструкція).

Оскільки структура Ощадбанку має розгалужену мережу установ, якій вже не потрібен суттєвий кількісний розвиток, більш доцільними напрямками її модернізації являється технічно-естетична реновація та реконструкція. Реконструкція більш доцільна у великих філіях або районних відділеннях. Так як саме для цього типу Ощадбанківських установ характерні проблеми з відповідністю функціонально-технологічної і архітектурно-планувальної організації сучасним вимогам і будівельним нормам.

В ході проектування нової будівлі, реконструкції або модернізації існуючої будівлі (чи приміщення) банківської установи, перед проектувальником ставиться ряд завдань і цілей, які необхідно досягти в результаті роботи. В ході ретельного аналізу існуючої ситуації і можливих варіантів рішення поставлених задач визначаються пріоритетні і другорядні чинники, що впливають на ухвалення остаточного рішення. В результаті формуються способи і методи вирішення поставлених архітектурних задач, які дозволять досягти повноти і оптимальності співвідношення функціонально-технологічної і архітектурно-планувальної структур, що лежать в основі будь-якої банківської установи масового типу. На основі аналізу прикладів архітектурно-будівельного проектування сучасних банківських установ масового типу були визначені базові принципи, за якими повинно відбуватися формування функціонально-планувальної організації, об'ємно-просторових структур ощадбанків масового типу та їх мережі:

- принцип рівномірності розміщення;
- принцип прогресивних технологій;
- принцип планувальної безпеки;
- принцип безбар'єрного доступу;
- принцип трансформативності простору;
- принцип блокуваності приміщень;
- принцип планувальної модульності;
- принцип візуальної пізнаваності.

Використовуючи ці принципи при комплексному підході, до розробки напрямів модернізації мережі та проектних рішень функціонально-планувальних структур ощадбанківських установ масового типу, необхідно спиратися на три основних етапи, послідовне виконання яких перетворить мережу підрозділів Ощадбанку в єдину, гармонійно розвинену на всіх рівнях структуру взаємозв'язаних елементів: соціально-містобудівний (визначення потреби в ощадбанківських філіях), економічно-типологічний (визначення оптимального типологічного ряду), архітектурно-технологічний (визначення оптимальних проектних рішень).

Перший етап стратегічно найбільш відповідальний. На ньому вивчаються демографічні показники міста, щільність його забудови, транспортна та соціально-ділова інфраструктура, адміністративно-територіальна структура, топографічна ситуація, фінансово-промисловий розвиток. Потім на основі вивчених матеріалів визначається потреба в кількості установ Ощадного банку масового типу, їх доцільне розміщення в тканинні міста, формується міська адміністративно-територіальна структура підрозділів з головним офісом та підпорядкованими йому відділеннями і філіями.

При проектуванні масових типів ощадбанківських установ пропонується комбінаторний підхід використання уніфікованих функціонально-планувальних елементів, який дозволить проектним рішенням бути більш гнучкими, а відповідно мати кращі експлуатаційно-економічні показники, максимально гармонійно вписуватися в існуючу містобудівну ситуацію, більш коректно вирішувати архітектурно-естетичні задачі для кожного конкретного випадку. При цьому підході, з певного набору таких уніфікованих елементів, шляхом варіантного підбору найбільш оптимальних до ситуації, формуються індивідуальні проектні рішення, в результаті чого виявляється найбільш виправдана функціонально-планувальна та об'ємно-просторова структура, та спрощується процес проектування та пошуку оптимальних функціонально-планувальних рішень банківських установ масового типу.

В останній час, банківські установи стали масовим елементом міського антуражу, який рівномірно наповнює існуючу міську забудову всіх міст України. Тому, при проектуванні будівель банківських установ окрім соціально-економічних, функціонально-технологічних, об'ємно-планувальних та містобудівних повинні комплексно вирішуватися і архітектурно-художні питання. Основна задача, яка ставиться перед філіями Ощадбанку, це надання масових банківських послуг. В умовах жорсткої конкуренції архітектурно-художня виразність ощадбанківських установ масового типу стає важливим фактором конкурентоспроможності. Вона зводиться до розробки пізнаваного, оригінального, яскравого і відкритого дизайну їх оформлення. Основними елементами цього дизайну ззовні стають об'ємне вирішення входу, композиційно-художнє вирішення вивіски, інформаційні табло, матеріали оздоблення фасаду, облаштування банкомату при вході.

На основі запропонованих наукових положень формування функціонально-планувальних рішень масових типів банківських установ та розвитку їх мережі, була розроблена експериментальна базисна номенклатура уніфікованих архітектурно-проектних рішень ощадбанківських установ масового типу на найближчу перспективу (до 2020 р.). Дана серія складається з різних типів філій які відрізняються одне від одного функціонально-планувальної уніфікацією за технологічними процесами, що в них відбуваються:

- універсальні філії;
- комбіновані філії;
- спеціалізовані філії;
- філії самообслуговування (рис. 2).

Оскільки основне призначення ощадбанківських установ масового типу – надання фінансових послуг населенню, робота безпосередньо з клієнтом, забезпечення грошового обміну між банком та клієнтом, в порівнянні з іншими типами ощадбанківських установ даний тип має більш просту функціонально-планувальну структу-

ру, невеликий склад приміщень та малий набір можливих уніфікованих елементів.

Універсальні філії призначені для надання масових фінансових послуг населенню міст та інших населених пунктів. На даний момент ці типи філій мають найбільше поширення та надають широкий спектр фінансові послуги. Їх номенклатурний ряд формується з розрахунку різної кількості населення, яке буде ними обслуговуватися. З огляду на тенденції розвитку технологій обслуговування клієнтів цей тип філії має бути перехідним на час повної реструктуризації та модернізації мережі Ощадного банку. З часом даний тип філії має замінюватися а комбіновані філії або на філії самообслуговування, які мають кращі економічні функціонально-експлуатаційні характеристики.

Особливістю комбінованих філій є блоковане розміщення в їх функціонально-планувальній структурі зон з традиційними методами обслуговування клієнтів (операційно-касових залів) та зон самообслуговування, обладнаних сучасними терміналами розрахунково-касового обслуговування. Ці зони взаємно об'єднуються в єдину групу приміщень але мають окремі входи ззовні. Це обумовлено різним графіком роботи цих зон і дозволяє функціонально-планувально їх роз'єднувати, що дає можливість забезпечувати цілодобове функціонування зони самообслуговування окремо от операційно-касового залу.

Спеціалізовані філії призначені для комплексного обслуговування корпоративних клієнтів Ощадбанку або для обслуговування та надання кредитів населенню. Визначним в даному типі філій є спосіб обслуговування клієнтів. Він припускає індивідуальний підхід до кожного клієнта та комплексне його обслуговування в одного операціоніста – від заповнення бланків до розрахунково-касових операцій.

Філії самообслуговування – це ще новий тип ощадбанківських філій, що пропонується автором до включення до існуючої типології Ощадбанківських установ. Основною відмінністю даного типу ощадбанків від традиційних є те, що в роботі філії не беруть участь операціоністи, всі функції банківських працівників замінюються банківськими терміналами самообслуговування. При проектуванні міської мережі даний тип ощадбанківських філій можливо використовувати як самостійний підрозділ замість існуючих, або як додаткові підрозділи в житлових районах з великою щільністю забудови і в центральних районах міст де велика кількість транзитних потоків пішоходів.

Розроблені проектні рішення філій Ощадбанку, для більшої привабливості і довіри до себе у клієнтів, як своїм внутрішнім змістом, так і зовнішнім виглядом, архітектурними формами і елементами дизайну втілюють стабільність, відкритість і прогресивність, виявляючи таким чином значення даних установ в сприянні розвитку цивілізаційних процесів в країні.

Розробленні автором архітектурні положення з формування номенклатури архітектурно-проектних рішень філій різного типу на прикладі Ощадбанку України можуть бути реально використані в будівництві (реконструкції або модернізації) ощадбанківських філій та при модернізації і подальшому розвитку мережі (рис. 3).

Також, положення даного дисертаційного дослідження можуть бути використані і для інших мережевих банків, що масово розвивають мережу своїх установ в Україні та спеціалізуються на наданні широкого спектру банківських послуг населенню, організаціям та підприємствам.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Визначено, що на сьогоднішній день відсутні комплексні науково-методичні положення стосовно проектування сучасних банківських установ масового типу та принципів їх розміщення в міській забудові.

2. На основі аналізу існуючих архітектурно-проектних рішень та організаційної структури різних за типом ощадбанківських установ були визначені особливості формування їх функціонально-планувальної структури. Також визначені фактори, що мають вплив на формування функціонально-планувальної структури установ Ощадбанку різного типу.

3. Встановлено, що архітектурно-проектним рішенням діючих нині установ Ощадбанку масового типу властивий цілий ряд недоліків:

- майже всі будівлі районних відділень мають приблизно однакові техніко-економічні показники та архітектурно-будівельні параметри при різній кількості обігу готівки, обсягу операцій і різній кількості клієнтів, що постійно обслуговуються в них;

- більшість філій Ощадбанку розташовуються в пристосованих приміщеннях, які не сприяють можливості організувати доцільну функціонально-планувальну структуру, яка б повністю відповідала технологічним процесам, що відбуваються в установі під час роботи;

- в багатьох філіях спостерігається різний склад і площі основних приміщень при однаковому обсязі робіт і однаковій кількості працюючих співробітників;

- майже всі районні відділення і філії, які були побудовані ще за часів Радянського Союзу, технічно, функціонально та естетично не відповідають вимогам до сучасних банківських установ;

- значна частина існуючих філій Ощадбанку не відповідає умовам технічного забезпечення безпечного зберігання коштовностей та операційно-касового обслуговування населення.

4. Визначено прогресивні тенденції розвитку банківських установ в світі та в Україні зокрема. На основі цього визначено напрями та методи реструктуризації мережі установ Ощадбанку та подальшого розвитку функціонально-планувальних структур ощадбанківських установ масового типу в міській забудові.

5. Шляхом експериментального проектування розроблено уніфіковані архітектурно-планувальні рішення основних елементів функціонально-планувальної структури ощадбанківських установ масового типу (операційних залів і касових вузлів). Результати розробок представлені у вигляді зведеної таблиці зі складом і площами приміщень.

6. Сформовані основні принципи архітектурного проектування сучасних ощадбанківських установ масового типу в міській забудові, які повністю відповідають вимогам до організації сучасних банківських установ та забезпечують безпечне виконання основних банківських операцій.

7. На основі цих принципів розроблено номенклатуру уніфікованих архітектурно-проектних рішень ощадбанківських установ масового типу, з урахуванням різних умов використання їх в міській забудові, кількості та груп клієнтів, що обслуговуються, і сучасних вимог до банківських установ, що займаються обслуговуванням

населення. Така номенклатура повністю відповідає сучасним потребам в різних методах обслуговування клієнтів, що має призвести до підвищення конкурентоспроможності Ощадбанку на ринку роздрібних банківських послуг.

8. Розроблені рекомендації щодо використання цієї номенклатури, які відповідають сучасним потребам в реструктуризації мережі Ощадбанку в різних містах України на основі широкого впровадження сучасних банківських технологій та продуктів, про що йдеться в розробленій Ощадбанком стратегії розвитку на 2012-2015 роки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бородін А. О. Виникнення, становлення та розвиток будівель кредитно-фінансових установ / А.О. Бородін // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Сучасні тенденції в архітектурі та будівництві: Зб. наук. пр. – Київ: КиївЗНДІЕП, 2003. – С. 65 – 67.
2. Бородін А. О. Тенденції подальшого розвитку принципів проектування будинків банків / А. О. Бородін // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. зб. /відп. ред. М. М.Дьомін. – К.: КНУБА, 2003. – Вип. 11–12. – С. 223 – 225.
3. Бородін А. О., Бородін М. О. Принципи формування мережі та розвитку об'ємно-просторових структур ощадбанківських установ в міській забудові / А. О. Бородін, М. О. Бородін // Строительство, материаловедение, машиностроение: Сб. науч. трудов. – Днепропетровск: ПГАСА, 2006. – Вып. 37. – С. 53 – 57.
4. Соченко В., Бородін А. Питання системного підходу до архітектурних аспектів якісного вдосконалення матеріальної бази установ Ощадного банку (в умовах реконструкції та нового будівництва) / В. Соченко, А. Бородін // Традиції та новачії у вищій архітектурно-художній освіті: Зб. наук. пр. – Харків: ХДАДМ, 2006. – Вип. 4 – 6. – С. 211 – 214.
5. Бородін А. О. Визначення факторів впливу на розвиток мережі і архітектурно-планувальні рішення банківських установ / А.О. Бородін // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. зб. /відп. ред. М.М.Дьомін. – К.: КНУБА, 2008. – Вип. 19. – С. 223 – 225.
6. Бородін А. О. Архітектурні аспекти реновації та модернізації мережі відділень Ощадбанку / А. О. Бородін // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2012. – № 5. – С. 44 – 49.
7. Бородін А. О. Модернізація мережі Ощадбанку на основі використання серії архітектурно-проектних рішень філій нового типу / А. О. Бородін // Строительство, материаловедение, машиностроение: Сб. науч. трудов. – Днепропетровск: ГВУЗ ПГАСА, 2012. – Вып. 65. – С. 89 – 97.

АНОТАЦІЯ

Бородін А. О. Функціонально-планувальна організація банківських установ масового типу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури із спеціальності 18.00.02 – Архітектура будівель та споруд. – Київський національний університет

будівництва і архітектури, Київ, 2012.

В дисертації, на прикладі Ощадбанку України, досліджуються функціонально-технологічні, об'ємно-просторові та архітектурно-планувальні особливості формування банківських установ масового типу в міській забудові. Проведено аналіз існуючого стану мережі ощадбанківських установ масового типу та виявленні притаманні їм недоліки.

На основі комплексного підходу виявленні засади подальшого формування сучасних функціонально-планувальних структур, мережі та сучасної архітектурної типології ощадбанківських установ масового типу. Сформовані основні принципи архітектурного проектування сучасних ощадбанківських установ масового типу в міській забудові. На основі принципів проектування ощадбанківських установ масового типу розроблена номенклатура експериментальних уніфікованих проектних рішень, яка складається із чотирьох типів ощадбанківських установ. Дана номенклатура відповідає сучасним функціонально-технологічним вимогам до банківських установ, враховує умови розміщення в різній забудові, різні групи клієнтів та сучасні методи їх обслуговування. Розроблені рекомендації щодо використання номенклатури проектних рішень ощадбанківських установ масового типу при формуванні або модернізації мережі Ощадбанку в різних містах України.

Ключові слова: архітектура банківських установ, типологія, функціонально-планувальні рішення, функціонально-технологічна структура, операційно-касовий зал, банківське обслуговування.

АННОТАЦІЯ

Бородин А. А. Функционально-планировочная организация банковских учреждений массового типа. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата архитектуры по специальности 18.00.02 – Архитектура зданий и сооружений. – Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Киев, 2012.

В диссертации, на примере Ощадбанка Украины, исследуются функционально-технологические, объемно-пространственные и архитектурно-планировочные особенности формирования банковских учреждений массового типа в городской застройке. Анализ существующего состояния сети ощадбанковских учреждений позволил выявить их характерные особенности и ряд присущих им недостатков, а также обосновать, необходимость в значительных структурно-организационных изменениях и модернизации всей сети Ощадбанка.

Была разработана классификация банковских учреждений, выявлены их функционально-планировочные особенности и организационно-технологические основы их функционирования. Изучение функционально-технологических связей между различными по назначению группами помещений позволило сформулировать принципы проектирования «безопасных» ощадбанковских учреждений массового типа. Предложены направления дальнейшей реструктуризации и обновления сети этих учреждений.

На основе прогрессивных тенденций развития банковских учреждений предложен путь по дальнейшему их комплексному развитию. Выявлены основы дальней-

шего формирования современных объемно-пространственных структур, сети и архитектурной типологии ощадбанковских учреждений массового типа. Сформулированы принципы архитектурного проектирования ощадбанковских учреждений массового типа. На основе этих принципов разработана номенклатура экспериментальных унифицированных проектных решений из четырех типов, которые отвечают современным функционально-технологическим требованиям предъявляемым к банковским учреждениям, условиям их размещения в различной застройке городов, количеству и различным целевым группам клиентов, а также методам их современного обслуживания. Разработаны рекомендации по использованию номенклатуры проектных решений ощадбанковских учреждений массового типа при формировании или модернизации сети Ощадбанка в разных городах Украины.

Ключевые слова: архитектура банковских учреждений, типология, функционально-планировочные решения, функционально-технологическая структура, операционно-кассовый зал, банковское обслуживание.

SUMMARY

Borodin A. Functional planning organization of banking institutions mass type. - Manuscript.

The dissertation for the degree of candidate of architecture with a degree 18.00.02 - Architecture buildings. – Kyiv National University of Construction and Architecture, Kiev, 2012.

In the thesis, the example Oschadbank of Ukraine, functional and technological study, three-dimensional and architectural planning singularity formation of banking institutions in the city such as the mass of the setting. Analysis of the current state of the network oschadbank's institutions has enabled them to identify the characteristics of a number of inherent disadvantages, as well as to justify the need for major structural and organizational changes-pounds and upgrade the entire network Savings Bank.

Has developed a classification of banks, revealed their functionally-planning features of organizational and technological bases of their operations. The study of functional and technological relations between different groups of rooms intended allowed to formulate the design principles of "safe" oschadbank's institutions mass type. Directions of further restructuring and renewal of the network agency of.

Based on progressive trends of banks proposed a way to further their comprehensive development. Identified basis of further formation of modern three-dimensional structures, networks and architectural typology oschadbank's institutions mass type. Formulated principles of architectural design oschadbank's institutions of mass type. Based on these principles developed standardized nomenclature experimental design solutions of four types that meet modern-to-date functional and technological requirements imposed on banks-sky institutions, the conditions of their placement in a different building of cities, the number and the different target groups of customers, as well as methods their current service. The recommendations for the use of the nomenclature designed oschadbank's making institutions such as the formation of mass or upgrading the Savings Bank in the different cities of Ukraine.

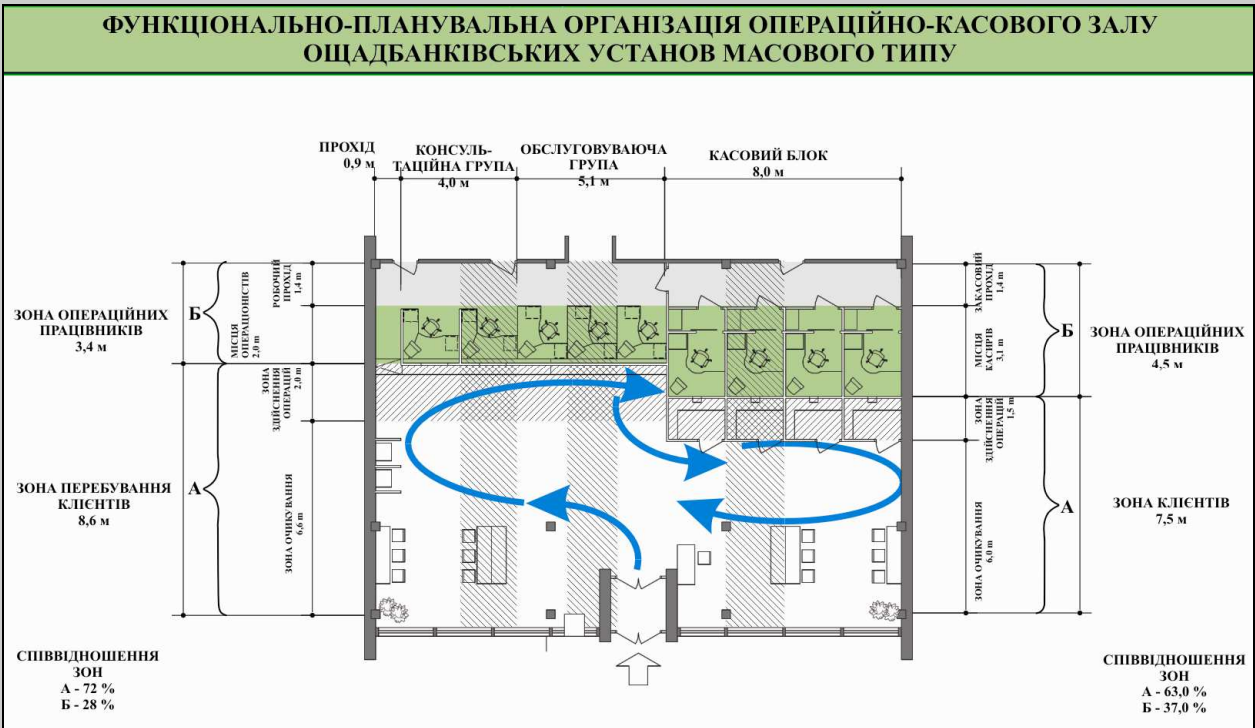
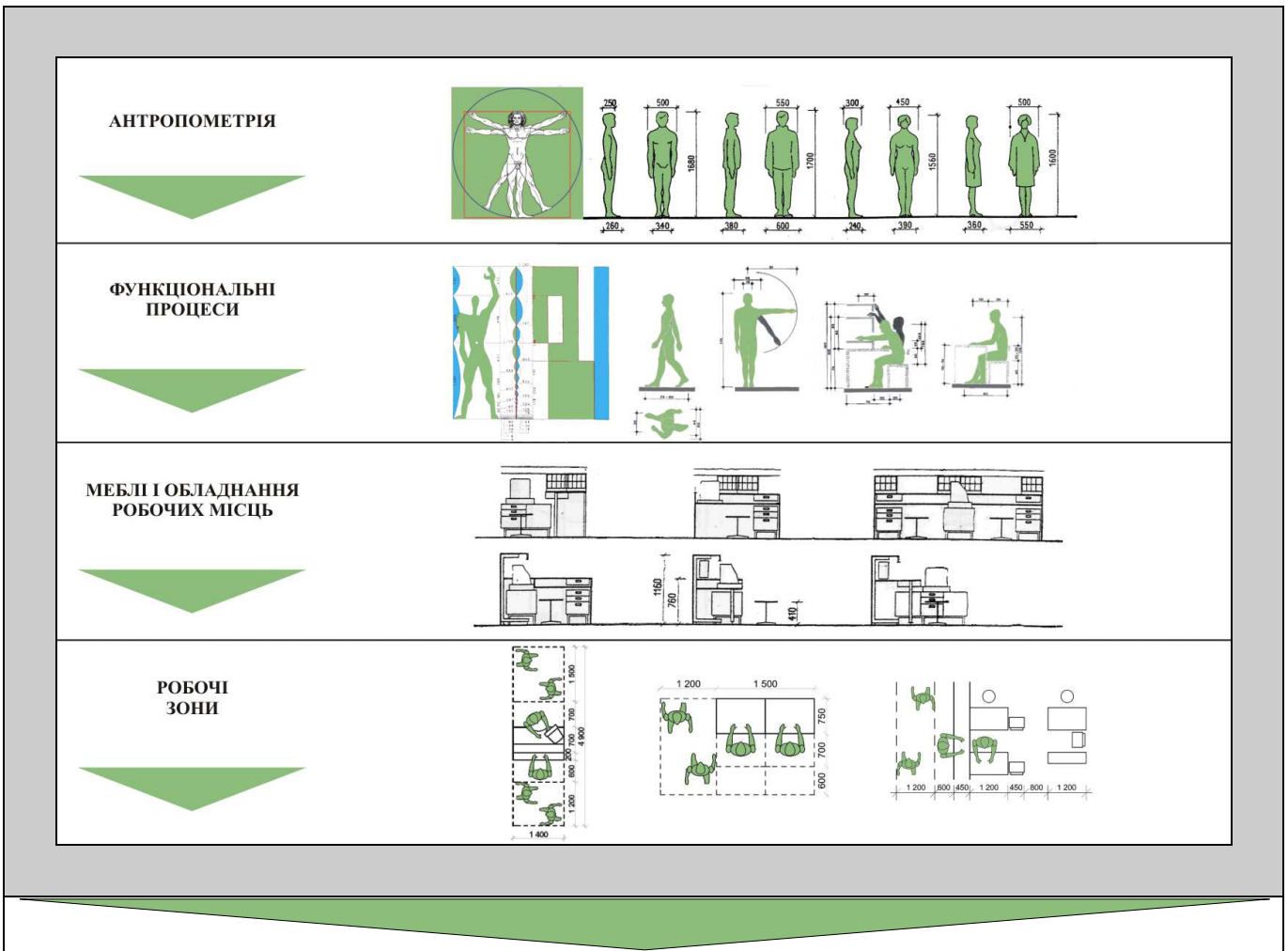
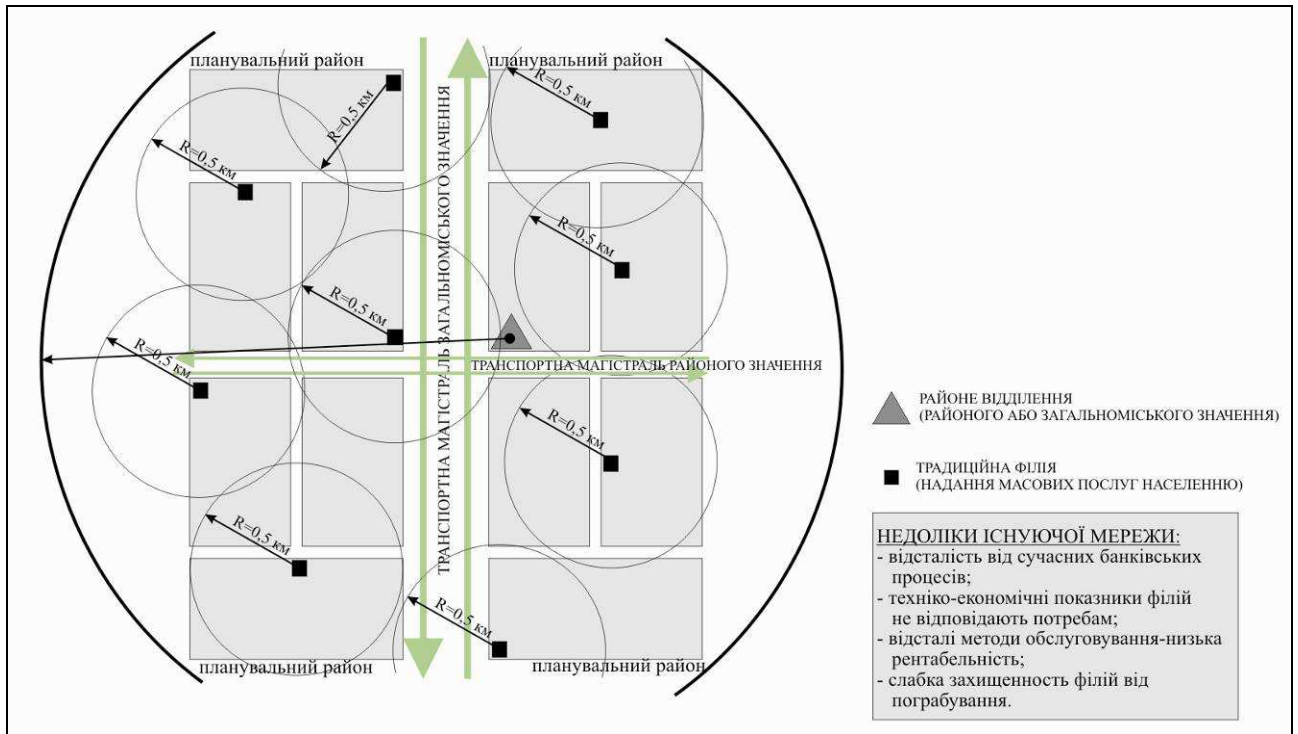

Рисунок 1. Визначення оптимальних функціонально-планувальних параметрів основних приміщень банківських установ

УНІВЕРСАЛЬНІ ФІЛІЇ		
	<p>Тип 1-1 (обсл. 24-36 тис. нас.)</p> <p>Тип 1-2 (обсл. 18-24 тис. нас.)</p> <p>Тип 1-3 (обсл. 12-18 тис. нас.)</p> <p>Тип 1-4 (обсл. 8-12 тис. нас.)</p>	<p>Тип 1-3 (обсл. 12-18 тис. нас.)</p> <p>Тип 1-4 (обсл. 8-12 тис. нас.)</p>
КОМБІНОВАНІ ФІЛІЇ		
	<p>Тип 2-1 (обсл. 24-36 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-2 (обсл. 18-24 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-3 (обсл. 12-18 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-4 (обсл. 8-12 тис. нас.)</p>	<p>Тип 2-3 (обсл. 12-18 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-4 (обсл. 8-12 тис. нас.)</p>
СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ФІЛІЇ		
	<p>Тип 3-1 (обсл. 40-80 тис. нас.)</p> <p>Тип 3-2 (обсл. 30-60 тис. нас.)</p> <p>Тип 3-3 (обсл. 20-40 тис. нас.)</p> <p>Тип 3-4 (обсл. 10-20 тис. нас.)</p>	<p>Тип 3-3 (обсл. 20-40 тис. нас.)</p> <p>Тип 3-4 (обсл. 10-20 тис. нас.)</p>
ФІЛІЇ САМООБСЛУГОВУВАННЯ		
	<p>Тип 2-1 (обсл. 24-36 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-2 (обсл. 18-24 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-3 (обсл. 12-18 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-4 (обсл. 8-12 тис. нас.)</p>	<p>Тип 2-3 (обсл. 12-18 тис. нас.)</p> <p>Тип 2-4 (обсл. 8-12 тис. нас.)</p>

Рисунок 2. Номенклатурний ряд уніфікованих архітектурно-проектних рішень Ощадбанківських установ масового типу

ІСНУЮЧА СТРУКТУРА МЕРЕЖІ ПІДРОЗДІЛІВ ОЩАДБАНКУ

ПРОПОЗИЦІЇ ПО ФОРМУВАННЮ МЕРЕЖІ ПІДРОЗДІЛІВ ОЩАДБАНКУ

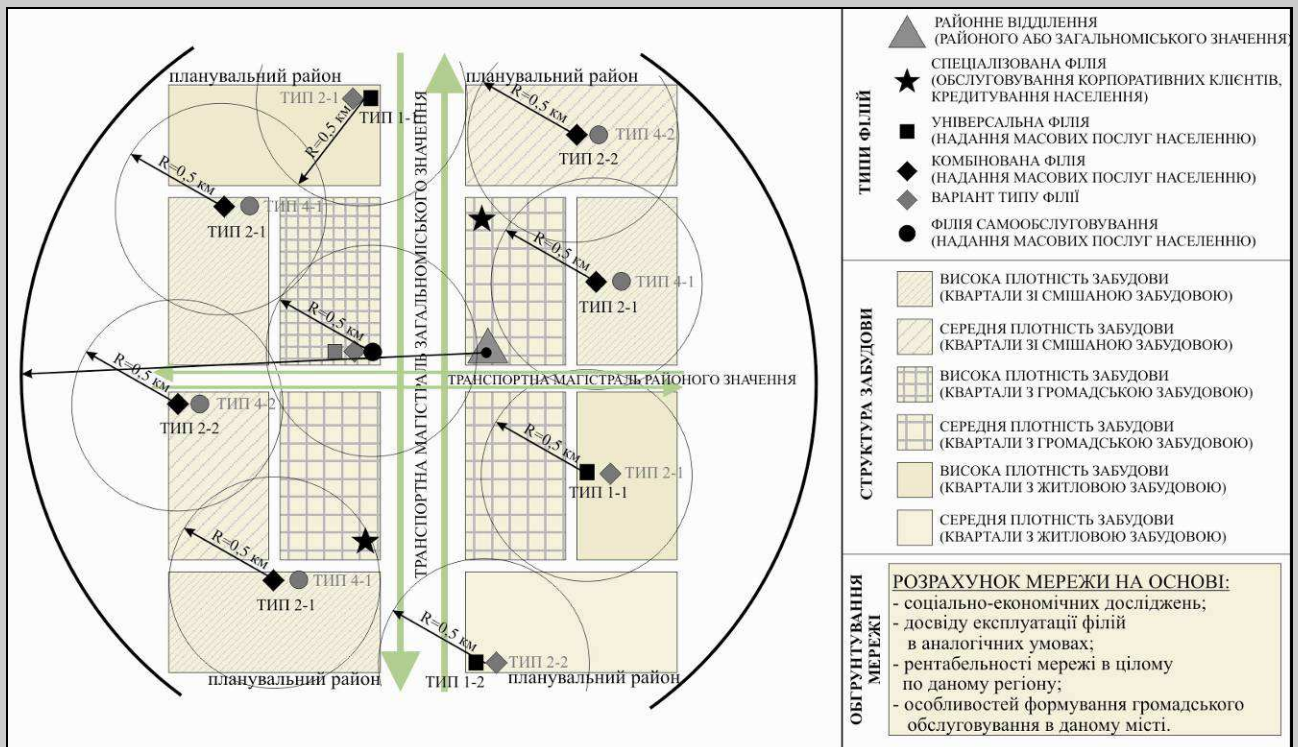

Рисунок 3. Принципи формування мережі підрозділів Ощадбанку в міській забудові на основі запропонованої номенклатури архітектурно-проектних рішень

